

عوامل مؤثر بر مشارکت شهروندان اردبیل در ساماندهی بافتهای فرسوده شهری

مقدمه: یکی از پدیده‌های بحث‌برانگیز، بحرانی و تاکنون وانهاده شهری، بافت فرسوده و چالشها و مشکلات مترتب بر آن و نیز دغدغه‌های مدیریت شهری در این زمینه است؛ بنابراین پژوهش حاضر با رویکرد توصیفی-تحلیلی در پی بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت مردمی در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده شهری در سطح منطقه سه شهر اردبیل است.

روش: از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، تحقیق حاضر از نوع پژوهشهای میدانی و از نظر گردآوری اطلاعات از نوع روش پیمایش است. حجم نمونه از طریق فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد شد که با هدف پوشش هرگونه خطای احتمالی به ۴۰۰ نفر ارتقاء داده شد. شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده بود. برای تحلیل داده‌ها، از مدل‌های ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس، آزمون *t* و مدل رگرسیون در قالب نرم‌افزار آماری *SPSS* و برای ترسیم نقشه از نرم‌افزار *GIS* استفاده شده است.

یافته‌ها: از بین متغیرهای مورد مطالعه بیشترین تأثیر بر مشارکت شهروندان در ساماندهی بافتهای فرسوده، مربوط به اعتماد به مدیران شهری و بعد از آن، پایگاه اجتماعی-اقتصادی است.

بحث: اعتماد به مدیران شهری، افزایش سطح تحصیلات و آگاهی شهروندان، مالکیت مسکن و مدت زمان ماندگاری در یک منطقه، از عوامل مؤثر در مشارکت شهروندان است. مشارکت شهروندان را می‌توان با اتخاذ تدابیر و برنامه جامع آگاهی‌بخشی توسط رسانه‌های گروهی به‌ویژه صداوسیما، ارتقاء داد.

۱. **علیرضا محمدی**
دکتر جغرافیا، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

۲. **ابراهیم علیپور**
دانشجوی دکتری جغرافیا، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

۳. **رضا هاشمی معصوم‌آباد**
دانشجوی دکتری جغرافیا، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
(نویسنده مسئول)
<r.h.masoomabad@uma.ac.ir>

واژه‌های کلیدی:
بافت فرسوده، ساماندهی، مشارکت، اعتماد/اجتماعی.

تاریخ دریافت: ۲۰۱۹/۰۸/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۱۲

An Investigation into Factors Affecting People's Participation in Organizing Worn-out Urban Textures: A Case Study of District 3 in Ardebil

▶ 1- Alireza Mohammadi

Ph.D. in Geography,
Department of Geography
and Urban Planning,
University Of Mohaghegh
Ardabili, Ardabil, Iran.

▶ 2- Ebrahim Alipour

ph.D student in Geography,
Department of Geography
and Urban Planning,
University Of Mohaghegh
Ardabili, Ardabil, Iran.

▶ 3- Reza Hashemi Masoomabad

Ph.D. student in Geography,
Department of Geography
and Urban Planning,
University Of Mohaghegh
Ardabili, Ardabil, Iran.
(corresponding author)
<r.h.masoomabad@uma.
ac.ir>

Key Words

Worn Textures, Arrange-
ment, Participation, social
trust

Received: 2019/10/23

Accepted: 2021/02/09

Introduction: One of the controversial, critical, and urban phenomena is the worn-out texture and its challenges and problems, as well as the concerns of the city management in this field. Therefore, the present study with a descriptive-analytical approach seeks to investigate the factors affecting public participation in order to organize worn-out urban textures in three regions of Ardabil.

Method: In the current study, field study and survey questionnaires were used to collect the data. The sample size was estimated to be 384 people using Cochran's formula, which was upgraded to 400 people to cover any possible errors. Simple random sampling method was utilized. To analyze the data, Pearson correlation coefficient, analysis of variance, t-test, and regression model by means of SPSS statistical software and GIS software were used to draw the map.

Findings: Among the studied variables, the most important impact on citizens' participation in organizing worn-out textures is related to trusting city managers and then the socio-economic status.

Discussion: Trusting city managers, increasing the level of education and awareness of citizens, housing ownership, and length of stay in an area, are effective factors in people's participation that can be promoted by adopting comprehensive awareness measures and programs and raising its level by mass media, especially radio.

Introduction: One of the most arguable and critical phenomena about urban contexts is the issue of worn-out textures and its challenges and problems, as well as its management. In spite of proper social capitals, we can decrease the casts of services, interactions and exchanges related to various urban areas and organizations such as repairing and organizing urban worn-out textures through attracting public cooperation. Regarding rebuilding and renovation of urban worn-out textures, it should be mentioned that, undoubtedly, organizing such contexts needs active and affective cooperation of all residents of those contexts. Ardabil and in particular its region three is not excluded from this rule, and according to some known standards introduced by the ministry of development and housing, about 60 percent's of marginal context of region three in the city Ardabil can be considered as worn-out textures, so this issue needs serious and fast attention for organizing and renovation of mentioned regions.

Method: A descriptive – analytical method measurement was employed for the present study which was performed as field and library study; its performance standard was found to be functional. In the present study, every resident the region three of Ardebil was considered as statistics analytical unit of the studied community. In order to collect data, a researcher – made questionnaire was employed; and since data collection was performed directly form a group of people and through the questionnaire together with some interviews which include respondents' ideas and perspectives, so measurement method was employed, too. Sample size of the study which was calculated by Cochran formula was 384. It should be pointed out that the mentioned sample size was raised up to 400 in order to cover any probable error. For sampling from statistical community, we have used multi – phase cluster sampling and simple random sampling in our study; in a way that, regarding the expanse and population density, Region three of Ardabil was divided into three sub – regions. A few districts were selected from each sub – region and a few blocks were selected from each district. In the next phase, simple random sampling was employed for accessing to statistic units. In the end, statistical software of SPSS and Excel were used for analyzing the collected data.

Findings: In the current study, public cooperation together with its own references and variables were attended for considering its influence on the trend of urban worn-out textures reorganization. In general, the obtained results demonstrate that all hypotheses of the study are confirmed by the obtained results; in order to report the results in an extended form, they can be represented in various phases, such as:

Phase I – According to the results of the study, meaningfulness level of test error for confidence level of 99% is less than 0.01 (sig = 0.000), so intended hypothesis is confirmed. Thus, there is a meaningful relationship between trusting urban managers and citizens' cooperation's level in region three in Ardabil for organizing the worn-out textures. Person value was 0.73, which demonstrates a positive, direct, and strong relationship between the two variables.

Phase II – According to the results of the study, meaningfulness level of test error for confidence level of 99% is less than 0.01 (sig = 0.000), so intended hypothesis is confirmed. There is a meaningful difference between social economic base (education) and people's cooperation's level in region three in Ardabil for organizing the worn-out textures. In other words, the level of cooperation of people with higher level of education is different from those who are not educated.

Phase III - According to the results of the study, meaningfulness level of test error for confidence level of 99% is less than 0.01 (sig = 0.000), so the hypothesis is confirmed. Thus, the people's contribution as regards improving the worn-out textures is different depending on house ownership. Therefore, we can say that the kind of houses and ownership have a role in the level of people's cooperation's in urban affairs.

Phase IV – Numerical average analysis has been employed for obtaining the results about the level of sample community's benefiting from each of indices of receptivity of citizens' cooperation. According to Freedman's test, there is a meaningful difference among mean in dices of receptivity

of citizens' cooperation within sample households at the level of > 0.01 . The highest mean is related to feeling powerlessness (40.40) and attending district affairs (4.16), while the least mean is devoted to free times (2.61) and costs and benefits of cooperation's (2.98).

Discussion: According to the results of the research, the more trust in urban managers on the part of the people, the greater the level of their participation in urban affairs, and vice versa.

The level of citizen participation in urban affairs varies from high to low education, and the level of education and awareness of people about participation in urban affairs plays an important role.

The longer a person lives in an area, the more these variables and other variables are likely to play a greater role in enhancing citizen participation in urban affairs. Finally, it can be said that by adopting comprehensive measures and raising awareness among the people living in those areas, they can be informed of their citizenship rights and responsibilities, and they will as active members rather than passive members in the city. On the other hand, a big part of the criticisms and skepticism of citizens are due to the lack of awareness of urban management services, which will be largely resolved by their own participation. The most important way to move forward is to raise awareness among the people as regards the culture and information, among which the essential role of cultural practices and of the information and culture of the mass media is of particular importance. By exploring and addressing worn-out textures problems and providing information, people are less likely to feel irresponsible with regard to restoring their worn-out textures, which is one of the important and inevitable issues. Also being informed by media about the benefits of renovation and concession facilities to evaluate the factors affecting the public's participation in the organization of urban worn-out textures

مقدمه

امروزه توجه و تأکید برنامه‌ریزی و مدیریت شهری به سطوح پایین‌تر و خردتر و عینی‌تر از زندگی شهری معطوف شده است (هاشمی معصوم‌آباد، ۲۰۱۷). همچنین به مشارکت به‌عنوان مؤلفه اساسی و تفکیک‌ناپذیر توسعه نگریسته می‌شود و روزبه‌روز بر اهمیت آن افزوده می‌شود (غفاری گیلانده و هاشمی معصوم‌آباد، ۲۰۱۹). مشارکت عمومی یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در برنامه‌ریزی خوب شهری است (وانگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). مشارکت هر چند مفهوم تازه‌ای نبوده و بشر همواره به مشارکت فراینده روی آورده است، از نیمه دوم قرن بیستم این مفهوم با نگرشی نو به موضوعی کلیدی بدل شده است (علی الحسابی، ۲۰۱۱). علت این امر را می‌توان در نقش مشارکت به‌عنوان عامل افزایش آگاهی اجتماعی، سیاسی و اخلاقی، افزایش مسئولیت‌پذیری، توانمندسازی گروهها و اجتماعات انسانی ذکر کرد. به همین خاطر بوده است که توجه به پدیده مشارکت و تأکید بر نقش آن به‌عنوان یکی از عوامل اصلی توسعه تا حد زیادی پس از شکست راهکارها و برنامه‌های توسعه در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ مطرح گشته است (افشانی و جنتی‌فر، ۲۰۱۶).

با گسترش معنای مشارکت و راه یافتن آن به تمام عرصه‌های زندگی، امروزه سخن از آن است که همه مردم در تعیین سرنوشت خویش دخالت آگاهانه و واقعی پیدا کنند (زنگی آبادی و زنگانه، ۲۰۱۴). برای توسعه مردم‌سالاری، مشارکت صرفاً نوعی ابزار و عامل کمکی برای نیل به اهداف نیست، بلکه ضرورتی بنیادی است. رفورد (۱۹۹۶) اشاره می‌کند که انتظارات افراد می‌تواند به بهترین وجهی از راه مشارکت همه آنها در فرایند تصمیم‌گیری برآورده شود (رهنورد، ۲۰۰۶). در این دوران که با افزایش شدید شهرنشینی و گسترده‌گی شهرها مواجه هستیم، هر کس به فراخور ظن خود به این امر می‌نگرد. نگرستن از وجه عدالت اجتماعی و توسعه آن شاید یکی از نگرشهای نادر و بنیادین محسوب شود.

یکی از پدیده‌های بحث‌برانگیز، بحرانی و تاکنون وانهاده شهری، بافت فرسوده و چالشها و مشکلات مترتب بر آن و نیز دغدغه‌های مدیریت شهر در این زمینه است که بدون تردید هر شهری با شدت و حدت گوناگونی با آن دست‌به‌گریبان است. سیستم پویای شهر پیوسته در حال تغییر و تحول است و در این میان با گذشت زمان مشکلاتی مانند فقر، بی‌سازمانی و آلودگیهای محیطی چهره برخی از نقاط شهر را دگرگون ساخته و رنگ و بویی متفاوت از گذشته که نشانه‌هایی از افول و زوال را در بر دارد، بر آنها می‌نشانند. مسئله‌ای که امروزه با آن مواجه هستیم شناسایی این‌گونه بافتهای شهری است که از چرخه متصل با شهر خارج و تبدیل به بافتهایی ناکارآمد شده‌اند (صادق رستمی و همکاران، ۲۰۱۱).

در مسئله ساماندهی بافتهای فرسوده توجه به نقش مردم برای پیشبرد اهداف بسیار مهم است و در واقع یکی از پیش‌شرطهای بنیادین، مشارکت وسیع عموم مردم در تصمیم‌گیری است (بابایی اقدم و همکاران، ۲۰۱۵). مشارکت کامل تنها در جایی تحقق می‌یابد که مردم بتوانند نقش فعال در فرآیند تهیه طرح بر عهده بگیرند (سجادی و متقی، ۲۰۱۷). بنابراین مردم با ایجاد ارتباط با همدیگر (مشارکت) دست به کارهایی می‌زنند که به‌تنهایی یا قادر به انجام آن نیستند یا برای انجام آن مشکلات فراوانی خواهند داشت.

با وجود سرمایه‌های اجتماعی مناسب، می‌توان با جلب مشارکت و همیاریهای مردمی، هزینه‌های ارائه خدمات و تعاملات و تبادلات مرتبط با مناطق شهری و سازمانهای شهری مختلف نظیر بازسازی و ساماندهی بافتهای فرسوده شهری را در حد قابل توجهی کاهش داد. نهایتاً در مورد بهسازی و نوسازی بافتهای فرسوده شهری، باید اذعان کرد که بدون شک، ساماندهی این‌گونه بافتها نیازمند مشارکت فعال و مؤثر تمامی اقشار ساکن بافتها است (بابایی اقدم و همکاران، ۲۰۱۵).

شهر اردبیل و به‌ویژه منطقه سه اردبیل، از این قاعده مستثنی نیست. بر مبنای شاخصهای معین‌شده توسط وزارت مسکن و شهرسازی حدود ۶۰ درصد از بافت حاشیه منطقه سه شهر

اردبیل را می‌توان جزو بافتهای فرسوده و رو به ویرانی قلمداد کرد که این امر توجه جدی و سریع‌تری را برای ساماندهی و بهسازی این مناطق طلب می‌کند. بنابراین بر مدیریت شهری و سایر نهادهای درگیر در بافتهای فرسوده، لازم است که از الگوی مشارکت شهروندی بهره‌گرفته و شهروندان را درگیر توسعه کنند (اسماعیل‌زاده و همکاران، ۲۰۱۵). در این بین شناسایی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت مردم در ساماندهی و بهسازی بافتهای فرسوده می‌تواند راهکاری مناسب برای تسریع این فرآیند و افزایش مشارکت مردمی باشد. با توجه به مسائل فوق‌الذکر به نظر می‌رسد که بین اعتماد به مدیران شهری و مالکیت مسکن با میزان مشارکت شهروندان در منطقه ۳ شهرداری اردبیل در امور شهری رابطه معناداری وجود خواهد داشت. همچنین احتمالاً میزان مشارکت برحسب پایگاه اجتماعی - اقتصادی (تحصیلات، درآمد و شغل) و جنسیت در امور شهری متفاوت باشد.

هدف کلی این پژوهش بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر میزان مشارکت مردم بر ساماندهی بافتهای فرسوده در سطح منطقه ۳ شهر اردبیل است. برای نیل به هدف اصلی پژوهش، اهداف فرعی بررسی و ارزیابی میزان ظرفیتهای مشارکت اجتماعی، اعتماد به مدیران شهری، پایگاههای اجتماعی و اقتصادی شهروندان، وضعیت سکونت و نحوه مالکیت و تفاوت جنسیت با میزان مشارکت شهروندان در راستای هدف اصلی پژوهش مدنظر قرار گرفته است.

چارچوب نظری

مشارکت اجتماعی پدیده‌ای چندبعدی است که تحقق آن نیازمند شرایط و الزامات خاصی است. همچنین یک حرکت نظام‌دار است که از افراد، گروهها و جامعه برمی‌آید و هدف خاصی را دنبال می‌کند (حسین پور و فتحی، ۲۰۱۹). مشارکت فرایندی سیستمیک و سمپاتیک است که در آن کارکرد اجزا و عناصر متشکله سیستم به بقا، دوام و تعادل

کل سیستم منجر می‌شود (تعریف ساخت‌گرایان و کارکردگرایان) (راست قلم و همکاران، ۲۰۱۳)؛ همچنین در مکتب تفهیمی ماکس وبر و پیرامون او مشارکت با مفهوم شانس یا احتمال همراه است. معنای این سخنان این نیست که مشارکت افراد در زندگی اجتماعی لزوماً خصلت ناپایدار و موقتی دارد بلکه منظور این است که امکان دارد، از میزان این شانس در شرایط مختلف و بنا به عوامل مختلف کاسته شود یا حتی در مواردی کاملاً منتفی شود. این شانس تا هنگامی غیبت دارد که افراد انتظارات معینی از رفتار دیگران داشته و این انتظار به‌طور عینی همواره تحقق یابد یا برآورده شود (نوابخش و همکاران، ۲۰۱۴)؛ بنابراین تا زمانی که انتظارات افراد در بطن اجتماعی برآورده شود مشارکت افراد-که همان باور آنها به نظم مستقر است- تداوم خواهد یافت (نوابخش و صادقی، ۲۰۱۰).

در ایت پوهش شرکت آگاهانه و ارادی افراد در فعالیتهای مدنی (شرکت در انجمنها، تعاونها و اتحادیه‌ها)، شرکت در فعالیتهای سیاسی، فرهنگی، تفریحی (شرکت در تیمهای ورزشی، علمی، هنری، راهپیمایی و رأی‌گیریها) به‌عنوان مشارکت اجتماعی رسمی و نهادمند و شرکت در فعالیتهای سنتی و مذهبی (مجالس مذهبی - اعتقادی، جشن و امور عام‌المنفعه، فعالیتهای محلی، همکاری با همسایگان و انجمن اولیا) به‌عنوان مشارکت غیررسمی در نظر گرفته شده است.

بنیادی‌ترین اندیشه زیرساز مشارکت، پذیرش اصل برابری در فرصتها برای مردم است و هدف از آن، همفکری، همکاری و تشریک مساعی افراد برای بهبود کمیت و کیفیت زندگی در تمامی زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است (رضائی کوچی و همکاران، ۲۰۱۸). دیدگاههای مشارکت اصولاً از نظریه‌های مختلف در خصوص ساختار و عملکرد حکومت‌های محلی به‌طور اخص و از نظریه‌های مختلف در زمینه مشارکت کارگری به‌طور اعم نشئت می‌گیرد. تکوین و توسعه جامعه مدنی در گرو فرآیند درونی کردن و نهادینه‌سازی مشارکت مردمی است و راهبردهای افزایش مشارکت شهروندی در سه فرآیند الف) درونی

کردن ارزشهای مشارکت (ب) نهادینه‌سازی و کاهش اختلالات اجتماعی (ج) تکوین جامعه مدنی از طریق شکل‌گیری اتحادیه‌ها و سندیکاها و اصناف (رضائی کوچی و همکاران، ۲۰۱۸).

به عقیده دنیل. اچ. استروب در کتاب «توسعه در سازماندهی شهرداری» دیدگاههای فلسفی در زمینه مشارکت مردمی را می‌توان به چهار دسته تقسیم کرد: نظریه همراه ساختن: در این دیدگاه به این دلیل که اصولاً ساکنان محلی و مردم قادر نیستند نقش سازنده‌ای برای انجام پروژه‌ها ایفا کنند مشارکت آنان تنها برای کاهش ضدیت آنان با انجام پروژه‌ها از طریق دخالت صوری آنها می‌تواند باشد. به عبارت دیگر همراه ساختن ظاهری (و نه واقعی) مردم در امر مشارکت برای جلوگیری از ایجاد موانع توسط آنها در اجرای طرحها و برنامه‌های شهری در آینده مدنظر است (مرادی، ۲۰۰۱).

نظریه مشورتی: برخلاف نظریه همراه ساختن، این دیدگاه بر این عقیده است که ارزشهایی که از سوی برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران در زمینه منافع عموم مطرح می‌شود، اصولاً ارزشهایی هستند که به طبقه متوسط تعلق داشته (دیدگاه غرب) و نمی‌تواند جوابگوی نیازهای اقتصاد پایین جامعه باشد. لذا ارتباط با مردم و شهروندان برای آشنایی با افکار و ارزشهای آنها یکی از مقتضیات برنامه‌ریزی است. نظریه مشورتی بر سه روند تأکید دارد که عبارت‌اند از:

الف: اطلاع‌رسانی به ساکنان در مورد گزینه‌های موجود

ب: اخذ نظرات شهروندان

ج: لحاظ کردن افکار جامعه در طرح و یا برنامه‌های نهایی (مرادی، ۲۰۰۱).

نظریه درمان آموزشی - اجتماعی یا مدل یادگیری اجتماعی: ارتقاء وضعیت شهروندان از طریق آموزش که از طریق مشارکت به آنها داده می‌شود و تربیت شهروندان مسئول که بتوانند با آزادی و دموکراسی که در اختیارشان قرار می‌گیرد سرنوشت خودشان را به سمت بهینه‌ای

رهنمون کنند. افراد معتقد به این نظریه بر این باورند که مشارکت مردمی زمینه آموزش مناسبی برای تربیت شهروندان در محله یا محدوده‌ای که مشارکت در آن صورت می‌پذیرد، مهیا می‌کند. اساس این نظریه در واقع بر این اصل استوار است که تنها با مشارکت دادن و دخیل کردن ساکنان محلی در برنامه‌ها می‌توان بر آنها تأثیرگذار بود و شهروندان می‌توانند با آموزش، قدرت بهبود بخشیدن به وضعیت خود را به دست بیاورند. به عبارت دیگر دخالت مردم در سرنوشت خودشان (در محله) باعث بهبود وضع آنان خواهد بود. این مدل را «مدل یادگیری اجتماعی» نیز می‌نامند. از مبتکران این نظریه می‌توان جان فریدمن را نام برد که معتقد است باید فواصل بین برنامه‌ریزان به عنوان وکلای مردم و مردم به عنوان موکلان، حذف شوند و زبان علمی برنامه‌ریزان به مردم و زبان واقعیت‌های عملی مردم به برنامه‌ریزان آموزش داده شود و این امر از طریق ارتباط رودررو و شفاهی بین برنامه‌ریز و مردم تحقق می‌پذیرد (اندروس^۱، ۱۹۹۷).

نظریه قدرت جامعه: بر اساس این نظریه افراد و جوامعی که به دلایل مختلف از کانون قدرت اجتماعی (و همچنین مزایایی که حاصل از قدرت اجتماعی است) به دور افتاده‌اند، بایستی بتوانند در سیاست‌گذاریها دخالت داشته باشند. این نظریه به‌طور کلی به‌صورت رادیکال مطرح شده و با نظریه‌های دیگر متفاوت است. بر اساس این نظریه به‌طور عمده دو رویکرد در عملکرد و نقش حکومت‌های محلی وجود دارد. رویکرد اول: باید در مردمی‌تر کردن هرچه بیشتر حکومت‌های محلی از طریق جای دادن افراد محلی در هیئت‌های سیاست‌گذاری مستقل در مناطق کم‌درآمد اهتمام ورزید. رویکرد دوم: با هدف افزایش کنترل شهروندان، سعی در ایجاد پایگاه قدرت سیاسی از طریق ایجاد سازمان‌های همسایگی دارد (صفائی پور، ۲۰۱۷). اما تحقیقات بسیاری پیرامون عوامل مؤثر بر میزان مشارکت مردمی انجام یافته که هر کدام از دریچه‌ای به موضوع وارد شده‌اند و متغیرهایی را برای بررسی در پژوهش به کار گرفته‌اند. اهم این متغیرها در جدول شماره ۱ اشاره می‌شود.

- 1 Andrews

جدول (۱) متغیرهای اثرگذار بر مشارکت شهروندان در اداره امور شهر

متغیرهای مؤثر بر مشارکت	نظریه پردازان
اعتماد و اعتمادسازی یکی از متغیرهای اصلی در میزان مشارکت شهروندان در امور مختلف شهری است	لومان، باربر و دریکول
اعتماد از لوازم اصلی فرهنگ مردمی و مشارکتی است	آلموند و وربا
اعتماد، شرط اصلی برقراری کنش ارتباطی است	هابرماس
رضایت - شهروندی که از وضع زندگی خود رضایت بیشتری داشته باشد، تمایل بیشتری به مشارکت در امور شهری نشان خواهد داد.	گروبرگ
رضایت اجتماعی، پایه کنش اجتماعی را تشکیل می‌دهد.	مازلو
اعتماد اجتماعی	مارتین لیپست، اسمیت و لی
حس مسئولیت‌پذیری یکی از ارکان مشارکت محسوب می‌شود	مک لند
احساس قدرت	کارل مارکس، مارکس وبر و جورج زیمل
متغیرهای اقتصادی	هومنز
عضویت انجمنی، اعتماد اجتماعی و پایگاه اجتماعی	سیلز، وینر و تورن
مالکیت مسکن، احساس قدرت یا بی‌قدرتی، اعتماد اجتماعی، رضایت از مدیریت شهری و پایگاه اجتماعی اقتصادی	مونتالوو، کلی و دنیس
احساس تعلق، سطح تحصیلات، میزان رضایت و تعامل اجتماعی	سیدی هادی حسینی و همکاران
انگیزه، تحصیلات، آگاهی از عملکرد سازمانی، رسانه‌های ارتباط جمعی	پوربھی
مالکیت، رضایت، احساس تعلق و وضعیت اجتماعی اقتصادی	تقوایی و همکاران

متغیرهای مؤثر بر مشارکت	نظریه پردازان
سن، تحصیلات، اعتماد به نفس، وضعیت شغلی، روابط سنتی و اخلاقی، هزینه و فایده طرح، زبان، میزان شهرنشینی، احساس بی‌قدرتی	شکوری
سن، درآمد، تحصیلات، ویژگی‌های اجتماعی اقتصادی، نگرش مردم، میزان تمایل به مشارکت، میزان مهارت شهروندان، سطح رضایت از مدیریت منطقه	زارع و همکاران
سن، تحصیلات، سابقه سکونت، درآمد، مالکیت، شغل، پایگاه اجتماعی اقتصادی، اعتماد اجتماعی	غفاری گیلاننده و هاشمی معصوم‌آباد

روش

روش تحقیق حاضر توصیفی-تحلیلی از نوع پیمایش بود که به صورت میدانی و اسنادی (کتابخانه‌ای) انجام شده و از لحاظ معیار اجرایی نیز کاربردی بود. در این تحقیق هر کدام از افراد ساکن منطقه ۳ شهرداری شهر اردبیل واحد تحلیل آماری در جامعه مورد بررسی به شمار رفته است. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شده است. برای برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که با توجه به ضریب اطمینان که معمولاً در تحقیقات اجتماعی ۱/۹۶ در نظر گرفته می‌شود، حجم نمونه محاسبه شده از طریق فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد شد. شایان ذکر است که حجم نمونه مورداشاره با هدف پوشش هرگونه خطای احتمالی به ۴۰۰ نفر ارتقاء داده شد.

برای نمونه‌گیری از میان جامعه آماری در این تحقیق از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و تصادفی ساده استفاده شده است؛ به صورتی که منطقه ۳ شهرداری اردبیل با توجه به وسعت و تراکم جمعیت به ۳ منطقه تقسیم و از هر منطقه به تناسب چند محله و از هر محله چند بلوک انتخاب شده و در مرحله بعدی برای دسترسی به واحدهای آماری از

روش نمونه‌گیری تصادفی ساده بهره گرفته شده است. زمان گردآوری داده‌ها نیز سال ۱۳۹۸ بود. در نهایت برای تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از ضریب همبستگی پیرسون (بررسی رابطه بین اعتماد به مدیران شهری و میزان مشارکت شهروندان)، تحلیل واریانس (بررسی تفاوت مشارکت شهروندان بر حسب تحصیلات، شغل، درآمد، وضعیت سکونت)، آزمون t (جنسیت (مرد و زن بودن) و تفاوت میزان مشارکت) و مدل رگرسیون (بررسی رابطه متغیرهای مستقل به کار رفته در تحقیق با میزان مشارکت شهروندان)، برای تعیین شاخص اثرگذار در میزان مشارکت از آزمون فریدمن در قالب نرم‌افزار آماری SPSS و برای ترسیم نقشه از نرم‌افزار GIS استفاده شده است.

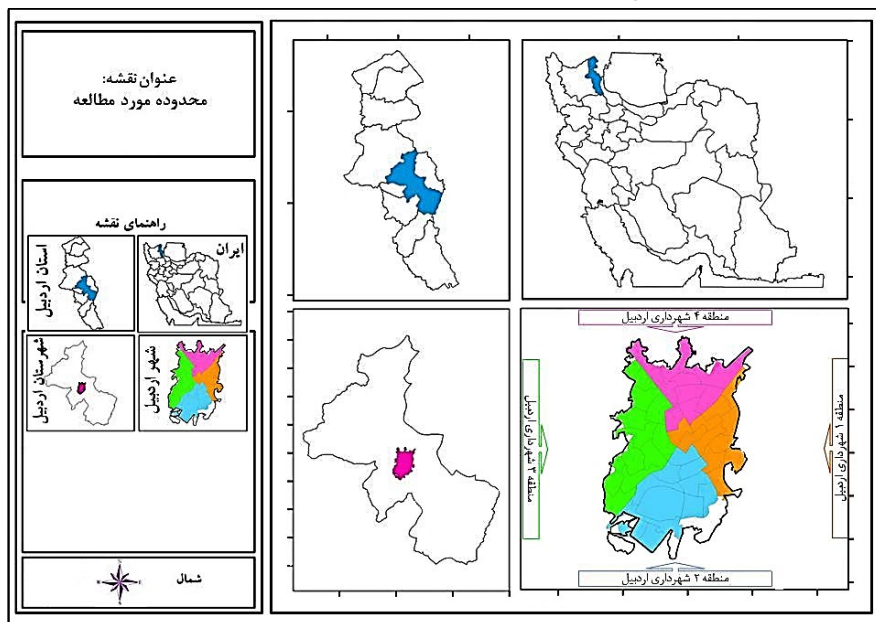
محدوده مورد مطالعه در این پژوهش، محلات فرسوده منطقه ۳ شهر اردبیل بود. این منطقه در جهت شمال غربی و در امتداد جاده قدیم مغان واقع شده است. این منطقه چون در سال ۹۰ از ادغام قسمتهایی از مناطق ۲ و ۳ تشکیل شد، بنابراین برای دسترسی به آمارهای مورد نیاز پژوهش، با موانع اساسی روبرو شدیم که برای حل این مشکل به برخی از اسناد و مدارک مربوط به منطقه در برخی از سازمانهای ذی ربط، مراجعه کرده و اطلاعات مربوط به محلات فرسوده منطقه ۳ شهر اردبیل را به‌قرار جدول شماره (۲) به دست آوردیم.

جدول (۲) اطلاعات جمعیتی و مساحت بافتهای فرسوده منطقه ۳ شهر اردبیل

ردیف	نواحی منطقه ۳ شهر اردبیل	محلات تحت پوشش نواحی	مساحت نواحی (هکتار)	جمعیت نواحی
۱	ناحیه ۱	محلات وحدت	۱۴۵	۱۰۲۲۰
۲	ناحیه ۲	درویش‌آباد، سیدآباد، اروج‌آباد، شهریار (آرازعلی)	۱۴۷	۱۰۲۲۰
۳	ناحیه ۳	نظام‌آباد، امام رضا، امیرالمؤمنین، امین‌آباد، عالی‌آباد	۱۴۸	۱۰۱۵۰
۴	ناحیه ۴	گلمغان، خیرآباد، ملایوسف	۱۴۱	۱۰۰۶۰

ردیف	نواحی منطقه ۳ شهر اردبیل	محلات تحت پوشش نواحی	مساحت نواحی (هکتار)	جمعیت نواحی
۵	ناحیه ۵	سیدالشهدا، شهرک طالقانی، مغالو، درویش‌آباد، سعدی، شهرک کشاورز	۱۵۴	۱۰۱۰۰
۶	ناحیه ۶	جیرآباد، غریبان، معجز، احدخان، جعفریه، کرداحمد، میرزا بخشعلی، میراشرف، امام خمینی، تدین، مدرس	۱۴۲	۱۰۲۰۰
۷	ناحیه ۸	ملاباشی	۱۳۸/۵	۱۰۱۰۰

شکل (۱) موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

یافته‌ها

توصیف نمونه

در این قسمت به توصیف داده‌های گردآوری شده از نمونه مورد مطالعه به واسطه آمار توصیفی پرداخته می‌شود. نمونه آماری مورد مطالعه در این پژوهش ۴۰۰ نفر از شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل بود. بنابراین، در قسمت آمار توصیفی، ویژگیها و شرایط عمومی پاسخگویان و آماره‌های مربوط به شاخصهای گرایش به مرکز مشخص شده است. طبق نتایج جدول شماره ۳، ۷۳/۵ درصد پاسخگویان مرد و ۲۶/۵ درصد زن بوده و همچنین ۵۲/۵ درصد از پاسخگویان مجرد و ۴۷/۵ درصد نیز متأهل بودند.

توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تحصیلات نشان داد که ۴/۵ درصد از پاسخگویان بی‌سواد، ۶/۵ درصد ابتدایی، ۳ درصد متوسطه، ۲۰/۵ درصد دیپلم، ۲۲ درصد فوق‌دیپلم، ۳۳/۲۵ درصد لیسانس، ۷/۵ درصد فوق‌لیسانس و ۲/۷۵ درصد نیز دکترا دارند. برحسب شغل نیز، ۱۵/۲ درصد از شغل پاسخگویان کارگر، ۱۷/۸ درصد کشاورز، ۱۷ درصد راننده، ۲۱/۵ درصد کارمند دولت، ۲۶ درصد کارمند بخش خصوصی و ۲/۵ درصد نیز سایر بوده است. از حیث سن، کمترین سن فراوانی و درصد به ترتیب برابر با ۳۸ و ۹/۵ درصد به طبقه سنی بیش از ۶۰ سال و همچنین بیشترین فراوانی و درصد آن به ترتیب برابر با ۱۰۸ و ۲۷ درصد به طبقه سنی ۱۸-۳۰ تعلق داشت. ۴۳/۷۵ درصد پاسخگویان با بیشترین فراوانی در منزل شخصی ساکن بودند و ۶/۲۵ درصد با کمترین فراوانی در مسکن از نوع سایر مانند امانتی و بلاعوض سکونت داشتند.

آزمون فرضیه‌ها

- آزمون رابطه بین اعتماد به مدیران شهری و میزان مشارکت شهروندان در راستای ساماندهی بافت‌های فرسوده منطقه ۳ شهرداری اردبیل

طبق نتایج جدول (۲)، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۹۹٪ کمتر از ۰/۰۱ است ($p.value < 0.000$) پس فرضیه موردنظر تأیید می‌شود و بین اعتماد به مدیران شهری با میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافت‌های فرسوده، رابطه معناداری وجود دارد و مقدار ضریب پی‌رسون برابر با ۰/۷۳ است که نشان‌دهنده رابطه مثبت، مستقیم و قوی بین دو متغیر است و وجود رابطه حاکی از این است که هرچه‌قدر اعتماد به مدیران شهری در بین آحاد مردم و شهروندان افزایش یابد به همان اندازه نیز میزان مشارکت شهروندان در امور شهری نیز افزایش می‌یابد و برعکس. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت که هرچه‌قدر اعتماد به مدیران شهری در بین آحاد مردم و شهروندان افزایش یابد به همان اندازه باید مدیران از مشارکت شهروندان در امور شهری استفاده کنند.

نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که بین رفاه اقتصادی و مشارکت اجتماعی شهروندان رابطه معنی‌داری وجود دارد و نتیجه غالب اینکه هر چه قدر مسئولان شهری بتوانند اعتماد مردم را جلب کرده و از این طریق بر رضایتمندی اجتماعی آنان بیفزایند، احساس تعلق آنان را به منطقه سکونت‌شان افزایش داده و باعث افزایش مشارکت اجتماعی آنان در امورات شهری می‌شوند. بدین ترتیب است که مشارکت شهروندان در امور شهری یا افزایش می‌یابد و یا برعکس.

جدول (۳) نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای تعیین همبستگی اعتماد به مدیران شهری با میزان مشارکت شهروندان در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده منطقه ۳ شهرداری اردبیل

متغیر مستقل	آماره	متغیر وابسته (مشارکت شهروندان در ساماندهی بافت فرسوده شهری)
اعتماد به مدیران شهری	R	۰/۷۳
	P	۰/۰۰۰
	نتیجه آزمون	تائید فرضیه

● آزمون تفاوت مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده برحسب تحصیلات

طبق نتایج جدول (۴)، با توجه به اینکه سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است ($p.value < 0.001$) بنابراین می توان گفت که فرضیه موردنظر تأیید می شود و بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی (تحصیلات) و میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده شهری تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی میزان مشارکت شهروندانی که دارای تحصیلات بالایی هستند با شهروندانی که دارای تحصیلات پایینی هستند متفاوت است.

به سخن دیگر، می توان گفت که میزان مشارکت شهروندان در امور شهری بر اساس تحصیلات بالا و پایین متفاوت است و سطح تحصیلات و آگاهی شهروندان در خصوص مشارکت در امور شهری نقش دارد. در تبیین این فرضیه می توان گفت که داشتن تحصیلات بالا، شغل و درآمد مناسب شهروندان در میزان مشارکت آنها در امور شهری متفاوت است و شهروندانی که تحصیلات پایین، شغل نامناسب و بیکار و درآمد مکفی و مناسب ندارند نسبت به شهروندان تحصیلات بالا و ... مشارکت کمتری در امور شهری دارند که این همت دوچندان نهادها و ارگانهای مرتبط با شهر را در خصوص بالا بردن پایگاه اجتماعی -

اقتصادی شهروندان ساکن در منطقه ۳ شهرداری اردبیل را می‌طلبد.

نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای احساس بی‌قدرتی، میزان آگاهی به مشارکت در امور شهری، سن، شبکه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، عضویت انجمنی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، رضایت از عملکرد شهرداری با میزان مشارکت اجتماعی پاسخگویان شهروندان رابطه آماری معنی‌داری دارند. طبق نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره این تحقیق میزان رضایت از عملکرد مسئولان و شهرداری شهر مؤثرترین عامل بر میزان مشارکت شهروندان بوده است.

جدول (۴) نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه برای تعیین اختلاف میانگین میزان مشارکت

شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل برحسب تحصیلات

منبع تغییرات	SS	df	MS	F	P
بین گروهی	۹۵۴/۲۷۱	۶	۱۱۱/۲۲۷	۱۶/۲۷	۰/۰۰۰
درون‌گروهی	۴۸۹/۶۳۹	۳۹۲	۱۰/۵۶۴		
جمع	۱۴۴۳/۹۱۰	۳۹۸			

● آزمون تفاوت مشارکت شهروندان در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده در سطح منطقه

۳ شهرداری اردبیل برحسب شغل

طبق نتایج جدول (۵)، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است ($p.value < 0.001$) بنابراین می‌توان گفت که فرضیه موردنظر تأیید می‌شود. بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی (شغل) شهروندان با میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده شهری تفاوت معناداری وجود دارد. به‌بیان‌دیگر، داشتن شغل مناسب و ثبات شغلی در میزان مشارکت شهروندان در امور شهری نقش دارد.

جدول (۵) نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه برای تعیین اختلاف میانگین میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده شهری برحسب شغل

منبع تغییرات	SS	Df	MS	F	p
بین گروهی	۲۸۹/۷۹۹	۴	۱۰۵/۲۵۵	۱۲/۲۳	۰/۰۰۱
درون گروهی	۵۷۴/۲۹۹	۲۹۴	۹/۶۵۵		
جمع	۸۶۴/۰۹۸	۳۹۸			

● آزمون تفاوت مشارکت شهروندان در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده در سطح منطقه ۳ شهرداری اردبیل برحسب درآمد

طبق نتایج جدول (۶)، با توجه به اینکه سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۹ کوچکتر از ۰/۰۱ است ($p.value < 0.002$) بنابراین می توان گفت که فرضیه موردنظر تأیید می شود. بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی (میزان درآمد) با میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده شهری، تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی می توان گفت که هراندازه شهروندان یک منطقه و جامعه درآمد مناسب و خوبی داشته باشند می توانند به مشارکت بالای شهروندان آن منطقه در راستای بهبود و توسعه وضعیت منطقه امیدوار بود.

جدول (۶) نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه برای تعیین اختلاف میانگین بین میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده شهری با میزان درآمد

منبع تغییرات	SS	Df	MS	F	p
بین گروهی	۶۶۳/۹۵	۵	۱۳۳/۱۹	۵۲۹/۱	۰۰۲/۰
درون گروهی	۲۱۷/۲۸۴۰	۳۹۳	۵۱۲/۱۲		
جمع	۸۸۰/۲۹۳۵	۳۹۸			

● آزمون تفاوت مشارکت شهروندان در راستای ساماندهی بافت‌های فرسوده در سطح منطقه ۳ شهرداری اردبیل برحسب وضعیت سکونت طبق نتایج جدول شماره ۷، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۹ کوچک‌تر از ۰/۰۱ است (۰/۰۰۰۰۰۰ < ۰/۰۰۰۱) بنابراین می‌توان گفت که فرضیه موردنظر تأیید می‌شود و میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای بهبود وضعیت بافت‌های فرسوده منطقه برحسب مالکیت مسکن متفاوت است و اینکه نوع مسکن و مالکیت مسکن می‌تواند در میزان مشارکت شهروندان در امور شهری نقش داشته باشد. به عبارتی میزان میانگین نوع مالکیت مسکن با میزان مشارکت شهروندان در ساماندهی بافت‌های فرسوده شهری تفاوت وجود دارد. هر چه شهروندان مالکیت مسکن بیشتری داشته باشند و یا مدت‌زمان بیشتری در یک منطقه زندگی کنند این متغیرها و سایر متغیرها و شرایط دیگر در افزایش مشارکت شهروندان در زمینه امورات شهری می‌تواند نقش بیشتری داشته باشد.

نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که ارزیابی شهروندان از پیامدهای مشارکت مثبت بوده است. بیشتر شهروندان معتقد هستند که می‌توانند با مشارکت در مدیریت شهری تأثیرگذار باشند.

جدول (۷) نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه برای تعیین اختلاف میانگین بین میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل برای ساماندهی بافت‌های فرسوده شهری با مالکیت مسکن

منبع تغییرات	SS	Df	MS	F	P
بین گروهی	۱۱۶/۷۶۶	۵	۱/۳۷	۰/۹۶۹	۰/۰۰۰
درون گروهی	۴۴۲/۲۰۱	۳۹۳	۱/۴۱		
جمع	۵۵۸/۹۶۷	۳۹۸			

● آزمون تفاوت مشارکت شهروندان در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده در سطح منطقه

۳ شهرداری اردبیل برحسب جنسیت

با کمک آزمون t دو نمونه مستقل می‌توان گفت که آیا میانگین میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده شهری برحسب جنسیت متفاوت است یا خیر. نتایج این بخش نشان داد که میانگین و انحراف معیار متغیر میزان مشارکت شهروندان برای مردان برابر با ۸۴/۶۹ و ۲۳/۵۰ و میانگین و انحراف معیار زنان برابر با ۷۶/۲۸ و ۱۹/۵۲ است.

جدول ۸. بررسی آزمون t دو نمونه مستقل جنسیت (مرد و زن بودن) و تفاوت میزان مشارکت

شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده شهری

SD		M	N	جنسیت		
۵۰/۲۳		۶۹/۸۴	۲۱۰	مرد		
۵۲/۱۹		۲۸/۷۶	۱۹۰	زن		
آزمون برابری میانگین (Independent sample T-test)			آزمون برابری واریانس			
فاصله اطمینان ۹۵٪	حد بالا P	t	P	F		
حد پایین						
۱۲/۴	۶۷/۱۲	۰۰۰/۰	۸۶/۳	۰۰۰/۰	۲۳۶/۱۵	فرض برابری واریانسها
۱۶/۴	۶۳/۱۲	۰۰۰/۰	۹۰/۳	-	-	فرض عدم برابری واریانسها

بر طبق جدول شماره ۸، با کمک آزمون t دو نمونه مستقل می‌توان گفت میانگین میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در امور شهری با توجه به زن و مرد بودن

چگونه است. ابتدا فرض برابری واریانس دو جامعه بررسی می‌شود. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آزمون لوین برابر با ($p.value < 0.001$) بیشتر از $0/01$ است بنابراین فرض صفر (برابری واریانسها) رد می‌شود. یعنی تفاوتی بین میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافت فرسوده شهری برحسب زن و مرد بودن وجود ندارد.

بنابراین برای بررسی میانگینها از سطر دوم جدول (سطر عدم برابری واریانسها) استفاده می‌شود. در آزمون t دو نمونه مستقل آماره t آزمون برابر $3/901$ است. سطح معنی‌داری آزمون $0/000$ است. با توجه به اینکه سطح معنی‌داری کمتر از $0/01$ است فرض تحقیق تأیید شده و فرض صفر رد می‌شود. به عبارتی میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده برحسب جنسیت متفاوت است و با توجه به میزان میانگین بالای مردان ($84/69$) میزان مشارکت مردان منطقه ۳ شهرداری شهر اردبیل در زمینه مورد بحث بیشتر از زنان ($76/28$) است. نتیجه تحقیق با نتیجه تحقیق صداقت (1388) با عنوان «تعیین میزان مشارکت شهروندان مراغه‌ای در امور شهری و شناخت عوامل اجتماعی مؤثر بر آن به این نتیجه دست‌یافت که رابطه معناداری بین متغیرهای مستقل، آگاهیهای اجتماعی، انسجام اجتماعی، امنیت اجتماعی، میل به پیشرفت، سن، جنسیت، درآمد و شغل و مشارکت وجود دارد. هرچه میل به پیشرفت در فرد بیشتر باشد، میزان مشارکت وی بیشتر است. علاوه بر این متغیرهای آگاهی اجتماعی، انسجام اجتماعی و امنیت اجتماعی به ترتیب دارای تأثیر مثبتی در مشارکت هستند.

- تحلیل رگرسیونی پیش‌بینیهای مشارکت شهروندان در ساماندهی بافتهای فرسوده شهری با استفاده از رگرسیون چندگانه
- طبق نتایج جدول شماره ۹ که نشان‌دهنده خلاصه‌ای از مدل رگرسیونی است، ستون ضریب همبستگی بیان‌کننده میزان همبستگی بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل است.

این همبستگی به میزان ۷۷ درصد است که گویای تأثیر متغیرهای اعتماد به مدیران شهری و پایگاه اجتماعی - اقتصادی بر مشارکت شهروندان در ساماندهی بافتهای فرسوده منطقه ۳ شهرداری اردبیل است. ستون ضریب تعیین بیان‌کننده مقدار پیش‌بینی متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل است که برابر با ۵۹ درصد است که نشان می‌دهد ۵۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته، قابل استناد به تغییرات متغیرهای مستقل است.

جدول (۹) نتایج آزمون رگرسیون خطی چندگانه و واریانس یک‌طرفه و رگرسیون چندگانه

<i>p</i>	<i>t</i>		<i>SD</i>	<i>b</i>	متغیر مستقل
۰/۰۰۰	۶/۱۴۵	-	۸/۰۵۲	۴۶/۳۷۰	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۷/۸۲	۰/۷۸	۰/۱۸۹	۳/۹۳۸	اعتماد به مدیران شهری
۰/۰۰۲	۲/۲۵	۰/۱۳	۰/۱۶	۰/۶۷۲	پایگاه اجتماعی - اقتصادی
<i>p</i>	<i>F</i>	<i>MS</i>	<i>Df</i>	<i>SS</i>	
۰/۰۰۰	۱۵/۴۱۹	۸۳۸/۶۴۹	۴	۳۳۵۴/۵۹۴	رگرسیون
		۵۴/۳۹۰	۳۹۷	۲۲۸۴/۳۸۵	اختلاف
			۳۹۵	۵۶۳۸/۹۷۹	کل
<i>.R2Adj</i>		<i>R2</i>		<i>R</i>	
۰/۵۵		۰/۵۹		۰/۷۷	

طبق نتایج جدول شماره ۹، تحلیل واریانس رگرسیون به‌منظور بررسی قطعیت وجود رابطه خطی بین متغیرها است. همان‌طور که از نتایج جدول برمی‌آید به دلیل اینکه سطح معنی‌داری کوچک‌تر از ۰/۰۱ است؛ بنابراین می‌توان گفت که استفاده از مدل خطی رگرسیون بلامانع است و یا به عبارتی متغیرهای مستقل توان پیش‌بینی متغیر وابسته را دارد. در ادامه به اطلاعات مرتبط به هر یک از متغیرهای مستقل پرداخته شده است. در جدول

شماره ۱۸ که به جدول ضرایب معروف است، ضریب متغیرهای مستقل و میزان تأثیر آنها بر متغیر وابسته و همچنین بررسی معنی‌داری تک‌تک ضرایب انجام شده است. برای فرموله کردن معادله رگرسیون نیاز به اطلاعاتی از جمله مقدار ثابت معادله یا a ، ضرایب رگرسیون یا β ، همچنین بررسی آزمون خطی بودن که از سطح معنی‌داری مشخص می‌شود، هستیم. همان‌گونه که در جدول پیداست، ردیف نخست متعلق به مقدار ثابت معادله است که برابر $49/48$ است. آماره آزمون نیز برابر با $6/14$ است.

نکته‌ای که باید به آن توجه کرد، میزان معنی‌داری این آماره است که برابر با $0/000$ است. از آنجاکه سطح معنی‌داری این آماره کوچک‌تر از $0/01$ است بنابراین می‌توان گفت که معنی‌دار است. ردیف دوم جدول متعلق به تأثیر اعتماد به مدیران شهری بر متغیر وابسته است. همان‌گونه که از جدول پیداست میزان بتا برابر $0/78$ و آماره آزمون برابر با $7/82$ است. نکته دیگری که باید به آن توجه کرد که از اهمیت فراوانی برخوردار است بررسی سطح معنی‌دار است که در این ردیف سطح معنی‌داری برابر $0/000$ است و از آنجاکه این مقدار از $0/01$ کوچک‌تر است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که معنی‌دار است و وارد معادله رگرسیون می‌شود.

ردیف سوم در مورد تأثیر پایگاه اجتماعی-اقتصادی بر متغیر وابسته است. همان‌گونه که در جدول مشخص است میزان ضریب بتا برابر با $0/13$ ، آماره آزمون $1/32$ و سطح معنی‌داری نیز برابر با $0/002$ است که کوچک‌تر از $0/01$ است بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که معنی‌دار است و این متغیر بر متغیر وابسته تأثیرگذار است و وارد معادله رگرسیون می‌شود. با توجه به اینکه بیشترین مقدار ضریب بتا مربوط به اعتماد به مدیران شهری با $0/76$ و بعد از آن مربوط به پایگاه اجتماعی-اقتصادی با $0/13$ است، بیشترین تأثیر متعلق به اعتماد مدیران شهری بر میزان مشارکت شهروندان در ساماندهی بافتهای فرسوده منطقه ۳ شهرداری اردبیل از بین سایر متغیرهای مورد مطالعه دارد.

جدول (۱۰) نتایج آزمون رگرسیون خطی چندگانه و واریانس یک طرفه و رگرسیون چندگانه

متغیر مستقل	<i>b</i>	<i>SD</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
مقدار ثابت	۴۶/۳۷۰	۸/۰۵۲	-	۶/۱۴۵	۰/۰۰۰
اعتماد به مدیران شهری	۳/۹۳۸	۰/۱۸۹	۰/۷۸	۷/۸۲	۰/۰۰۰
پایگاه اجتماعی- اقتصادی	۰/۶۷۲	۰/۱۶	۰/۱۳	۲/۲۵	۰/۰۰۲
	<i>SS</i>	<i>Df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
رگرسیون	۳۳۵۴/۵۹۴	۴	۸۳۸/۶۴۹	۱۵/۴۱۹	۰/۰۰۰
اختلاف	۲۲۸۴/۳۸۵	۳۹۷	۵۴/۳۹۰		
کل	۵۶۳۸/۹۷۹	۳۹۵			
<i>R</i>		<i>R2</i>		<i>R2Adj</i>	
۰/۷۷		۰/۵۹		۰/۵۵	

بحث

مشارکت مردم در روند تصمیم‌گیری شهری یکی از عناصر اصلی حکومت مردمی است. افزایش مشارکت مردم در امور شهری، می‌تواند در ایجاد تعادل شهری نقش ارزنده‌ای را ایفا کند و برای تغییر و تحول برای تلطیف و پویایی شهر کمک شایانی کند. درباره مشارکت مردم در امور شهری و اینکه چرا باید با مردم محل مشورت کرد، مطالب متنوعی ارائه و دلایل گوناگونی برای آن مطرح شده است. لیکن تاکنون سازوکار عملی که بتواند بحث را از نظری بودن و پنداشته‌ای صرفاً آرمانی خارج ساخته و زمینه‌های اجرای آن را در شهرهای ایران فراهم آورد، ارائه نشده است. در ضمن تجربه حاکی از آن است که بدهت هر امری نشانه سادگی و سهولت دستیابی به آن نیست و لازمه تحقق آن نیازمند مطالعات وسیع و

ایجاد نهادها و تشکلهای مردمی و قانونی است. نقش مشارکت مردم در همکاری و همیاری با شهرداریها به عنوان نهادی که کاملاً با مردم در ارتباط است، کاملاً محسوس است. در این پژوهش مشارکت اجتماعی با معرفیها و متغیرهایی خاص خود برای بررسی و ارزیابی میزان تأثیرش بر روند ساماندهی بافتهای فرسوده شهری مورد توجه قرار گرفته است. برای تحقق اهداف مدنظر، ابتدا به مطالعه ادبیات مربوطه پرداخته شده و الگو و روش کار مشخص شد، سپس برای آشنایی بیشتر با منطقه، اقدام به مطالعه محدوده مورد مطالعه شد. برای سنجش فرضیات مطرح شده، پرسشنامه‌ای تدوین، اجرا و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به طور کلی نتیجه حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که تمامی فرضیات تحقیق بر طبق نتایج مأخوذه مورد تأیید قرار می‌گیرد و برای گزارش مبسوط نتایج می‌توان آنها را در چند مرحله به شرح زیر ارائه کرد:

مرحله ۱. طبق نتایج پژوهش، بین اعتماد به مدیران شهری با میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده، رابطه معناداری وجود دارد و وجود رابطه حاکی از این است که هرچقدر اعتماد به مدیران شهری در بین آحاد مردم و شهروندان افزایش یابد به همان اندازه نیز میزان مشارکت شهروندان در امور شهری نیز افزایش می‌یابد و برعکس. نتایج پژوهش با پژوهشهای لوهمان (۱۹۷۹)، باربر (۱۹۸۳)، غفاری گیلانده (۲۰۱۹) و ... مقاربت را نشان می‌دهد.

مرحله ۲. طبق نتایج پژوهش، بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی (تحصیلات) و میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای ساماندهی بافتهای فرسوده شهری تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارتی میزان مشارکت شهروندان که دارای تحصیلات بالایی هستند با شهروندانی که دارای تحصیلات پایینی هستند متفاوت است. به سخن دیگر، می‌توان گفت که میزان مشارکت شهروندان در امور شهری بر اساس تحصیلات بالا و پایین متفاوت است و اینکه سطح تحصیلات و آگاهی شهروندان در خصوص مشارکت در امور

شهری نقش دارد. نتایج این پژوهش با پژوهشهای غفاری گیلانده و هاشمی معصوم آباد (۲۰۱۹)، شکوری (۱۳۹۰)، تقوایی (۱۳۸۹)، سید هادی حسینی (۱۳۹۵) و ... مشابهت دارد. مرحله ۳. طبق نتایج پژوهش، میزان مشارکت شهروندان منطقه ۳ شهرداری اردبیل در راستای بهبود وضعیت بافتهای فرسوده منطقه برحسب مالکیت مسکن متفاوت است و اینکه نوع مسکن و مالکیت مسکن می‌تواند در میزان مشارکت شهروندان در امور شهری نقش داشته باشد. به عبارتی میزان میانگین نوع مالکیت مسکن با میزان مشارکت شهروندان در ساماندهی بافتهای فرسوده شهری تفاوت وجود دارد. هر چه شهروندان مالکیت مسکن بیشتری داشته باشند و مدت زمان بیشتری در یک منطقه زندگی کنند این متغیرها و سایر متغیرها و شرایط دیگر در افزایش مشارکت شهروندان در زمینه امورات شهری می‌تواند نقش بیشتری داشته باشد.

مرحله ۴. از تحلیل میانگین عددی برای به دست آوردن نتایج تحقیق درباره میزان و سطح برخورداری جامعه نمونه در هر یک از شاخصهای ظرفیت مشارکت شهروندان استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که هرچقدر احساس قدرت، مشارکت مردم در امور محله، هزینه و منفعت در زمینه مشارکت در شهروندان نسبت به محیط سکونتی خود بالاتر می‌رود میزان مشارکت نیز به همان مقدار بالاتر می‌رود.

در نهایت می‌توان گفت که مدیران شهری و دستگاهها اجرایی و سازمانهای ذی ربط با اتخاذ تدابیر و برنامه جامع آگاهی بخشی و ارتقای سطح آن در نزد شهروندان باعث می‌شوند که اهالی از حقوق و مسئولیتهای شهروندی خود مطلع شده و دیگر نه به عنوان اعضاء منفعل بلکه به عنوان عمل‌گرایان فعال در شهر زندگی کنند. از سوی دیگر علت بسیاری از انتقادات و بدبینیهای شهروندان ناشی از ضعف در آگاهی از خدمات مدیریت شهری است که با مشارکت تا حدود زیادی این مشکل برطرف خواهد شد. مهم‌ترین طریق پیشنهادی برای افزایش آگاهی مردم فرهنگ سازی و اطلاع رسانی است که در این میان نقش اساسی اقدامات

فرهنگی و فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی توسط رسانه‌های گروهی به‌ویژه صداوسیما حائز اهمیت است. صداوسیما با بررسی و پرداختن به مشکلات بافتهای فرسوده و اطلاع‌رسانی، می‌تواند مردم را از ناآگاهی برهاند تا حس کنند احیای بافتهای فرسوده‌شان یکی از مسائل مهم و غیرقابل اجتناب آنهاست. همچنین در خصوص امتیازات نوسازی و تسهیلات اعطایی نیز ارزیابی عوامل مؤثر بر مشارکت مردمی در ساماندهی بافتهای فرسوده شهری توسط رسانه‌ها اطلاع‌رسانی شود.

- Afshani, S., & Janatifar, A. (2016). The Comparative Study of Social Participation between State and Non-profit High School Students in Yazd and Its Relevant Factors *Journal of Applied Sociology*, 27(3), 73-96. (In Persian)
- Alalhesabi, M. (2011). Participatory Rural Planning Empirical Study on the Role of Villagers in Planning Rural Development. . *Journal of Housing and Rural Environment*, 30 (134), 35-48. (In persian)
- Andrews, p., Herschel, R (1997). *Organizational Communication: Empowerment in a Technological society*. Delhi Houghton Mifflin, Co. Recognition of the Components of the Social Base and Its Relation with the Tendency to the Homelessness in Tehran.
- Babaei Aghdam, F., Veisi Rad, F., Yaari Hesar, A., & Heidari Sareban, V. (2015). Evaluation of Factors Affecting Popular Participation in Organizing Urban Decay Textures with Emphasis on Social Capital (Case Study of Ardabil Jejain Neighborhood). *Journal of SHAHR_HA*, 3(9), 65-90. (In persian)
- Esmaeizadeh, H., Salehpour, SH., Esmaeizadeh, Y. (2015). Effective factors for citizen's participation in organizing urban old buildings (Case study: South Dolatkah locale), *Journal of Geography*, 12(43), 127-141. (In persian)
- Ghaffari ghilandeh, A., & Hashemimasoomabad, R. (2019). Assessing the sense of neighborhood affinity by increasing citizen participation in neighborhood development projects (Case study: PirMadar neighborhood, Ardebil). *Journal of Iranian Social Development Studies*, 11(42), 143-155. (In persian)
- Hashemi Masoomabad, R. (2017). *Analyzing the Physical-Spatial Status of Neighborhood Foci and Presenting the Suitable Solutions (A Case Study of Pir Madar Neighborhood, Ardebil)*. MSc Thesis, Department of Geography and Urban Planning, University Of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. (In persian)
- Hossienpour, B., & fathi, S. (2019). Investigating the Performance of Neighborhood Houses in Attracting Participation of Tehran's Citizens. *Journal of Environmental Based Territorial Planning*, 12(44), 157-178. (In Persian)
- Moradi. (2001). *Mazandaran Project Advisor, Urban Development in Mazandaran Province, Collection Proceedings of the Fourth Conference on Urban Decay Textiles*, Tehran: National Housing Organization. (In Persian)

- Navabakhsh, M., Rezaei, M., & Rahimi, M. (2014). Investigating the Relationship between Citizens' Confidence and Their Social Participation (Case Study: Ilam City). *Journal of Urban Sociological Studies*, 4(10), 1-27. (In persian)
- Navabakhsh, M., & Sadeqi, A. (2010). Survey about the effective factors on participation of university students in the third elections of neighborhood councils (A case study of Faculty of Management- Islamic Azad University Sciences and Researches Branch). *Journal of Iranian Social Development Studies*, 2(2), 83-118. (In persian)
- Raast Galam, M., Amiri, S., Molaei, A., & Khalil Moghaddam, B. (2013). Evaluation of Participation Feasibility in Desert Ecosystem Management Using SMART Method (Case Study: Matin Abad Desert Ecosystem). *Journal of New Attitudes in Human Geography*, 5(3), 71-80. (In persian)
- Rahnavard, F. (2006). Organizational Learning and Learning Organization. *Governmental Administration*, 2(43), 12-22. (In Persian)
- Rezaee koochi, M., Ziyari, k., & Baikmohamadi, H. (2018). Investigating the Role of Citizen Participation in Increasing the Success of Urban Management in Shiraz City. *Journal of Social Sciences*, 11(39), 1-28. (In persian)
- Safaiepour, Z. (2017). Investigating the effective factors on the public cooperation in the urban development (the case study is ILAM City). *Journals of Urban Development studies*, 1(1), 111-140. (In persian)
- Sajjadi, H., & Motaghi, E. (2017). Modeling Dynamic Cohesion in the Development Process. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 9(12), 7-22. (In persian)
- Sedaghat Roštami, K., Etemad, G., Bidram, R., & Molaz, J. (2011). Drawing up some indexes to recognizing blighted fabrics. *Spatial Planning*, 1(1), 103-120. (In persian)
- Zangiabadi, A., & Zanganeh, M. (2014). Participatory citizenship and its role in optimizing urban management (Case Study: Mashhad District One). *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 2(2), 219-238. (In persian)
- Wang, X; Chen, Y; Han, Z; Yao, X; Gu, P; Jiang, Y. (2020), Evaluation of mobile-based public participation in China's urban planning: Case study of the PinStreet platform, *Journal of Cities*, 103, 1-12.